

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum similitudo sit causa amoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

præter quod alia causa eiusdem ex altera parte exigitur & idem minus non inferimus simpliciter.

Super quæst. vigesimæ septimæ articulum tertium.

In ar. 3. dubium est de modo, quo similitudo est propria causa amoris. Si enim ponitur causa ex parte obiecti, sequitur contra

primum articulum, quod bonum absolute non est propria causa amoris, sed bonum contractum ad simile. Si vero non ponitur causa ex parte obiecti, ruit totus processus in corpore articuli, assignas obiectum utriusque amoris aliquid simile. Et in responsione ad 2. expli- se dicitur, quod amas in altero, quod in se non amat, inuenitur bonum similitudinis &c. quasi author conatus fuerit ad salutandum, quod semper bonum simile est obiectum amoris.

Ad euentiam huius dubii scito, quod quinque modis intelligi potest, quod similitudo est causa amoris. primo: ut speciale quoddam bonum, sicut certam bona specialia: sicut cum aliquis uult assimilari alteri, uel alterum sibi. Et sic similitudo est causa actiua amoris, sicut quodlibet aliud bonum, & sic non est ad propositum, ubi de propria & ad aquata causa amoris est questio. Secundo, ut ratio determinans formaliter boni rationem ad hoc, quod fit amoris causa. & hoc contradicere uidetur articulo primo, & Aristotele in nono Ethic. & primo Ethico. Et breuiter communi dicto philosophorum sonandum, quod bonum ut sic, est amabile: & irrationabiliter hoc sustineri uidetur, quia similitudo speciale quoddam bonum est, ac per hoc in ad aquata ratio obiecti amoris extendentis se ad alia bona. Tertio, ut determinans formaliter bonum ad hoc, quod fit causa amoris in hoc, ita quod bonum, in quantum bonum, fit amabile: sed in quantum bonum simile, fit amabile huic iuxta illud 9. Ethic. Amabile bonum, unicuique autem proprium, & sicut bonum non est amabile, nisi cognitum, ita bonum huic non est amabile nisi cognitum ut bonum huic. Idem autem uidetur importare bonum huic, & bonum simile, extenso similitudinis nomine, ut in litera fit. Quod enim est actu simile, est huic bonum quasi idem sibi: quod uero secundum inclinationem uel potentiam, est huic bonum quasi proportionatum: relationem quoque importat utrumque ad subiectum scilicet bonum proprium, seu huic, & bonum simile. & secundum hoc solueretur obiectio in oppositum ex hoc, quod in primo articulo tradita est ratio formalis obiectiua amabilis absolu-

amari, et si non perfecte cognoscatur: sicut maxime patet in sciētiis, quas aliqui amant propter aliquam summariam cognitionem, quod de eis habent, puta, quod sciunt Rhetoricam esse scientiam, per quam homo potest persuadere, & hoc in Rhetorica amant. Et similiter est dicendum circa amorē Dei.

AD TERTIVM Dicendum, quod et amor naturalis, qui est in omnibus rebus, causatur ex aliqua cognitione, non quidem in ipsis rebus naturalibus existente: sed in eo quod natura instituit, ut supra dictum est.

ARTICVLVS III.

Utrum similitudo sit causa amoris.

AD TERTIVM sic proceditur. Vbi, quod similitudo non fit causa amoris. Idem, non est causa contrariorum, sed similitudo est causa odij. Dicitur, non. Prouerbior. 12. quod inter superbos semper sunt iurgia. & Phil. dicitur in 8. Ethico. quod figuli corrixantur adinuicem: ergo similitudo non est causa amoris. 2. Præter. Aug. dicit in 4. Confess. quod aliquis amat in alio, quod esse non uellet, sicut homo amat histrionem, qui non uellet esse histrionem. hoc autem non contingeret si similitudo esset propria causa amoris: sic enim homo amaret in altero, quod ipse haberet, uel uellet habere: ergo similitudo non est causa amoris.

3. Præter. Quilibet homo amat id quod indiget, etiam si illud non habeat, sicut infirmus amat fanitatem, & pauper diuitias: sed in quantum indiget & caret eis, habet dissimilitudinem ad ipsa, ergo non solum similitudo, sed dissimilitudo est causa amoris.

4. Præter. Philosophus dicit in 2. Rhet. quod beneficos in pecuniis, & salutem amamus: & similiter eos, qui circa mortuos seruant amicitiam, omnes diligunt: non autem omnes sunt tales: ergo similitudo non est causa amoris.

ubi figulo propter dispositionem ad lucrum alter red dicitur odiosus. Et in solutione secundi non dixit, quod amat bonum similitudinis, sed quod inuenitur bonum similitudinis, intendens per hoc saluare dispositionem ex parte subiecti ad amorem. Nec est verum, quod in literæ processu laboratur ad ostendendum similitudinem se tenere ex parte obiecti, sed inueniri in obiecto. Similitudo enim cum sit relatio æquiparantia in utroque, oportet quod saluetur in extremo: unde ex hoc ipso, quod similitudo subiecti ad bonum, est propria causa amoris ex parte subiecti, sequitur necessario, quod omne amabile sit simile, quod in litera monstratur. Et hic quintus modus

te: in hoc uero tertio articulo traditur ratio formalis obiectiua amabilis huic. Sed huic sententiæ obstat, quod tractatus iste in primo & tertio articulo, ut litera sonat, esse uniuersalis ac abstractus est, ac per hoc sicut ibi de amore absolute, ita hic accipitur dum est, & non ibi de causa amoris absolute, & hic de causa amoris in hoc interpretandum est. Quare, ut conditio boni ad hoc, quod fit causa amoris: ita quod bonum, in quantum bonum, fit causa amoris obiectiua simpliciter & huic similitudo autem fit causa, ut conditio causa, sicut singularitas est conditio omnis cause naturalis. Sed quia quod causat, ut apprehensum, magis est concausa causantis, ut apprehensio, qualiter bonum est causa amoris, quod constat causare ipsum non per modum nature, sed ut apprehensum (incognita enim diligere nequimus) quam conditio sic causantis, & similitudo uniuersaliter concurrere cum bono ad causandum amorem, causat, ut apprehensum in actu exercito, ut in concubinis, & consanguineis sibi uiuantibus, qui non se diligunt, donec, ut patet, consanguinei, uel concubines apprehendantur: quod est apprehendi, ut similes in actu exercito. Ideo similitudo magis ut ratio approprians iuxta tertium modum, quam ut conditio iuxta hunc quartum, causa uidetur amoris. Quinto, ut dispositio ex parte subiecti, ita quod bonum in quantum bonum, fit propria causa amoris ex parte obiecti: & similitudo ad bonum fit propria causa amoris, ut propria dispositio ex parte subiecti: propter quod obiectum idem causat modo amoris, modo odium in eodem diuersimode disposito, ut patet de Thamar respectu Ammon, in secundo Regum. Et huic sententiæ fauet litera in solutione primi argumenti: ubi figulo propter dispositionem ad lucrum alter red dicitur odiosus. Et in solutione secundi non dixit, quod amat bonum similitudinis, sed quod inuenitur bonum similitudinis, intendens per hoc saluare dispositionem ex parte subiecti ad amorem. Nec est verum, quod in literæ processu laboratur ad ostendendum similitudinem se tenere ex parte obiecti, sed inueniri in obiecto. Similitudo enim cum sit relatio æquiparantia in utroque, oportet quod saluetur in extremo: unde ex hoc ipso, quod similitudo subiecti ad bonum, est propria causa amoris ex parte subiecti, sequitur necessario, quod omne amabile sit simile, quod in litera monstratur. Et hic quintus modus

SED CONTRA est, quod dicitur Eccle. 13. Omne animal diligit simile sibi.

RESPON. Dicendum, quod similitudo, proprie loquendo, est causa amoris: sed considerandum est, quod similitudo inter aliqua potest attendi dupliciter, Vno modo ex hoc, quod utrunque habet idem in actu: sicut duo habentes albedinem, dicuntur similes: Alio modo ex hoc, quod unum habet in potentia & in quadam inclinatione illud, quod aliud habet in actu: sicut si dicam, quod corpus graue existens extra suum locum, habet similitudinem cum corpore graui in suo loco existenti: uel etiam secundum quod potentia habet similitudinem ad actum ipsum: nam in ipsa potentia quodammodo est actus. Primus ergo similitudinis

modus causat amorem amicitia, seu beneuolentia. Ex hoc enim quod aliqui duo sunt similes, quia si habentes unam formam, sunt quodammodo unum in forma illa: sicut duo homines sunt unum in specie humanitatis, & duo albi in albedine: & ideo affectus unius tendit in alterum sicut in unum sibi, & uult ei bonum sicut & sibi. Sed secundus modus similitudinis causat amorem concupiscentia, uel amicitiam uilis, seu delectabilis: quia unicuique existenti in potentia, in quantum huiusmodi, inest appetitus sui actus: & in eius consecutione delectatur, si sit sentiens & cognoscens. Dicitur est autem supra, quod in amore concupiscentia amans proprie amat seipsum, cum uult illud bonum quod concupiscit: magis autem unumquisque seipsum amat, quam alium: quia sibi unum est in substantia: alteri uero in similitudine alicuius forma. Et ideo si ex eo quod est sibi similis in participatione forma, impediatur ipsemet a consecutione boni, quod amat, efficitur ei odiosus, non in quantum est simi-

ti: ubi figulo propter dispositionem ad lucrum alter red dicitur odiosus. Et in solutione secundi non dixit, quod amat bonum similitudinis, sed quod inuenitur bonum similitudinis, intendens per hoc saluare dispositionem ex parte subiecti ad amorem. Nec est verum, quod in literæ processu laboratur ad ostendendum similitudinem se tenere ex parte obiecti, sed inueniri in obiecto. Similitudo enim cum sit relatio æquiparantia in utroque, oportet quod saluetur in extremo: unde ex hoc ipso, quod similitudo subiecti ad bonum, est propria causa amoris ex parte subiecti, sequitur necessario, quod omne amabile sit simile, quod in litera monstratur. Et hic quintus modus

g. 26. ar. 1

Infr. q. 99. ar. 2. co. & d. hebdo. li. 2. fi. & 4. Eth. co. 1. li. & li. 8. co. 3. c. 1. 2 med.

cap. 14. circa med. to. 1.

c. 4. a. paulo post princ. to. 6.

duis proculdubio am-
plectendus est, sine
ramen tertii praeiudi-
tio, id est quod ex par-
te subiecti similitudo
est propria causa a-
moris, quicquid sit ex
parte obiecti, & hoc
litera sufficere non
dubitofalnatq. sensus
iste vniuersaliter
& abstractionem tra-
ctatus aequalem in
primo, & tertio arti-
culo, ordinatque arti-
culos huius questio-
nis ut tractetur in pri-
mis articulis de cau-
sa ex parte obiecti,
scilicet bonitate, &
cognitione; in tertio
de causa ex parte sub-
iecti: in quarto, ex
parte concomitantium
passionum. Iuxta ter-
tium autem modum
prius de rationibus
obiecti ex parte
rei: & deinde de con-
ditione communis ut-
riusque rationi forma-
li, scilicet bonitati &
similitudini, fuisse
tractandum. Et sic
tertius articulus de-
bit esse secundus,
cuius oppositum fa-
ctum fuit. Quinto,
quod sit sensus inten-
tus ab auctore.
¶ Circa quartum arti-
culum nihil occur-
rit pro nunc scriben-
dum.

In corp. ar.

mines habeant huiusmodi uirtutes secundum ha-
bitum completum, habent tamen eas secundum qua-
dam feminalia rationis, secundum quae, qui non ha-
bet uirtutem, diligit uirtuosum, tanquam suae natu-
rali rationi conformem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum aliqua alia passionum anima sit causa amoris.

c. 3. tom. 5.

AD QVARTVM sic proceditur. Vt quod aliqua
alia passio possit esse causa amoris. Dicit enim
Philos. in 8. Eth. *quod aliqui amantur propter dele-
ctationem, sed delectatio est passio quaedam, ergo ali-
qua alia passio est causa amoris.

c. 1. post me-
cium, co. 3.

¶ 2. Praet. Desiderium, quaedam passio est: sed aliquos
amamus propter desiderium quod ab eis expecta-
mus, sicut apparet in omni amicitia, quae est propter
utilitatem, ergo aliqua alia passio est causa amoris.

c. 7. & 9. r. 5.

¶ 3. Praet. Aug. dicit in 10. de * Trin. Cuius rei adipi-
scende spem quisque non gerit, aut tepide amat, aut
omnino non amat, quamuis quam pulchra sit, ui-
deat, ergo spes est etiam causa amoris.

SED CONTRA hoc est, quod oēs aliae affectiones
aīae ex amore causantur, ut Aug. dicit in 14. de ciu. * Dei.

RESPON. Dicendum, quod nulla alia passio est,
quae non supponat aliquem amorem, cuius ratio
est: quia omnis alia passio animae importat motum
ad aliquid, uel quietem in aliquo. Omnis autem
motus in aliquid, uel quies in aliquo, ex aliqua con-
naturalitate, uel coaptatione procedit, quae pertinet
ad rationem amoris: unde impossibile est, quod ali-

lis, sed in quantum est proprii bo-
ni impeditius: & propter hoc fi-
guli corrixantur adinucem, quia
seinuicem impediunt in proprio
lucro: & inter superbos sunt iur-
gia, quia seinuicem impediunt
in propria excellentia, quam con-
cupiscunt. & per hoc patet respon-
sio ad primum.

AD SECVNDVM dicendum, quod
in hoc etiam quod aliquis in al-
tero amat, quod in se amat, inue-
nitur bonum similitudinis secū-
dum proportionalitatem, nam
sicut se hēt alius ad hoc, quod in
eo amatur, ita ipse se hēt ad hoc,
quod in se amat, puta, si bonus can-
tor bonum amet scriptorem, attē-
ditur ibi similitudo proportio-
nis, secundum quod uterque habet
quod conueniēti secundum suā artē.

AD IIII. dicendum, quod
ille, qui amat hoc, quo indiget,
habet similitudinem ad id quod
amat, sicut quod est potentia ad
actum, ut dictum est.

AD IIII. dicendum, quod secun-
dum eandem similitudinem po-
tentiae ad actum, ille qui non est
liberalis, amat eum qui est libera-
lis in quantum expectat ab eo ali-
quid quod desiderat, & eadem
ratio est de perseuerante in amici-
tia ad eum, qui non perseuerat:
utrobique enim uidetur esse ami-
citia propter utilitatem. Vel dicē-
dum, quod licet non omnes ho-
mines habeant huiusmodi uirtutes secundum ha-
bitum completum, habent tamen eas secundum qua-
dam feminalia rationis, secundum quae, qui non ha-
bet uirtutem, diligit uirtuosum, tanquam suae natu-
rali rationi conformem.

A qua alia passio aīae sit causa uniuersaliter omnis amoris:
contingit tū aliquam passionem esse causam amoris
alicuius, sicut etiam unum bonum est causa alterius.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cum aliquis amat
aliquid propter delectationem, amor quidem ille
causatur ex delectatione: sed delectatio illa iterum cau-
satur ex alio amore praecedente. nullus enim delecta-
tur, nisi in re aliquo modo amata.

AD SECVNDVM dicendum, quod desiderium rei
alicuius semper praesupponit amorem illius rei: &
sic desiderium alicuius rei potest causa, ut res alia a-
metur, sicut qui desiderat pecuniam, amat propter
hoc eum, a quo pecuniam recipit.

B AD TERTIVM dicendum, quod spes causat uel auget
amorem, & hoc ratione delectationis, quia delecta-
tionem causat: & etiam ratione desiderii, quia spes
desiderium fortificat. non enim ita intente deside-
ramus, quae non speramus: sed tamen & ipsa spes est
alicuius boni amati.

QVAESTIO XXVIII.

De effectibus amoris, in sex articulis diuisa.

¶ Super Quaestione si-
gesimo octa. Articulus
primus.

DEINDE considerandum
est de effectibus amoris.
ET CIRCA hoc quaer-
untur sex.

- ¶ Primo, Vtrum unio sit effectus amoris.
- ¶ Secundo, Vtrum mutua inhaesio.
- ¶ Tertio, Vtrum ecstasis sit effectus amoris.
- ¶ Quarto, Vtrum zelus.
- ¶ Quinto, Vtrum amor sit passio laetitia amantis.
- ¶ Sexto, Vtrum amor sit causa omnium, quae amans agit.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum unio sit effectus amoris.

AD PRIMVM sic proceditur.
Videtur, quod unio non
sit effectus amoris. Absentia n.
unioni repugnat: sed amor com-
patitur secum absentiam, dicit n.
Apost. ad Gala. 4. Bonum amula
mini in bono semper loquens de
seipso, ut gl. dicit, & non tantum
cum praesens sum apud uos, ergo
unio non est effectus amoris.

E ¶ 2. Praet. Omnis unio aut est per
essentiam, sicut forma unitur ma-
teriae, & accides subiecto, & pars
toti, uel alteri parti ad constitu-
tionem totius: aut est per simili-
tudinem uel generis, uel speciei,
uel accidentis, sed amor non cau-
tionem essentiae, alioquin nu-
quam haberetur amor ad ea, quae
sunt per essentiam diuisa: unionem
autem, quae est per similitudinem,
amor non causat, sed magis ab
ea causatur, ut dictum est, ergo
unio non est effectus amoris.

¶ 3. Praet. Sensus in actu fit sensu bi-

IN responsione ad
tertium primi ar-
t. quae. 28. scito, quod si
si considerentur om-
nes unitates concu-
rentes ad amorem,
sic amor magis unit,
quam intellectio, quo-
niam causatiuus est
unionis realis, sed si
comparatur amor &
intellectio, secundum
illam solam unionem
quam facit formaliter,
sic intellectio magis
unit, quam amor,
iuxta illud Auert. in
tertio de Anima, Ma-
gis sit unum ex intel-
lectu & intellectu, q.
ex materia & forma.
Et ratio est illa, quae
arguendo in litera ta-
gitur: quia intellectus
in actu, est intellectus
in actu: amans autem
non est amatum in
actu. Tanto namque
maior est formalis
unio cognitionis,
quam amoris, quanto
maius est se esse ali-
quid, quam habere
se ad illud ut se. Intel-
lectio enim facit for-
maliter intellectum
esse rem intellectam
in actu: amor uero
non facit formaliter
amantem esse amatum,
sed ut amatum, & e-
conuerso, scilicet a-
marum ut amantem.
& hoc quod ad amo-
rem amicitiae. In amo-
re uero concupiscen-
tiae amor unit amato
ut alicui sui, scilicet
amatis: intellectio ue-
ro facit formaliter in-
tellectam rem in actu
esse aliquid intellige-
tis, unde cognitio ui-
detur magis unitiua
formaliter: amor aut
effe-

12. q. 20. ar. 1.
ad 3. & q. 60.
ar. 3. ad 2. Et
3. di. 27. q. 1.
ar. 1. & Dio.
4. le. 10.

q. 27. ar. 3. &
4.